

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ (тема кваліфікаційної роботи бакалавра)

спеціальність 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

студента Мірошніченко О.Д.
(прізвище, ім'я, по батькові)

групи ЕН-82/1бфк
(шифр групи)

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело

Керівник доцент кафедри
фінансів і підприємництва,
кандидат економічних наук
(посада, науковий ступінь)

_____ О.Д. Мірошніченко
(підпис) (ініціали та прізвище студента)

_____ С.В. Похилько
(підпис) (ініціали, прізвище)

Суми 2022

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи бакалавра
на тему:
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТУ
В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ
(назва кваліфікаційної роботи)
Мірошниченко О. Д.
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Видатки бюджету - це розподіл фінансових ресурсів держави і його використання за цільовим призначенням.

В сучасних умовах постійних політичних, економічних та соціальних змін в державі змінюється, відповідно, перелік, структура та склад видатків, тому питання визначення пріоритетів формування видаткової частини бюджету, оптимізації складу та структури видатків є актуальним, особливо в умовах обмеженості фінансових ресурсів.

Сучасна цифрова трансформація системи управління державними фінансами направлена на забезпечення прозорості процесу виконання бюджетів за видатками, максимальну ефективність використання бюджетних коштів, їх економію, що в кінцевому рахунку підвищує довіру суспільства до витрачання бюджетних коштів.

Тому проведення досліджень у цих напрямках є актуальним і становить практичний інтерес.

Мета кваліфікаційної роботи - дослідити особливості формування видаткової частини бюджетів та сучасні напрями цифрового розвитку системи їх управління.

Об'єкт дослідження - видаткова частина Державного бюджету України та видаткова частина бюджету Сумської міської територіальної громади.

Предмет дослідження - теоретичні та практичні питання формування та цифровізації системи видатків як інструменту впливу на соціально-економічний розвиток країни.

Основний результат роботи. Розглянуто теоретичні аспекти формування видатків бюджетів, означено сучасний стан їх цифровізації. Здійснено аналіз видаткової частини бюджетів різних рівнів за функціональною класифікацією видатків. Розглянуто основні напрями бюджетної політики держави в частині формування видатків та перспективи цифрової трансформації системи їх управління у середньостроковому періоді.

Ключові слова: ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ УКРАЇНИ, БЮДЖЕТ ГРОМАДИ, ВИДАТКИ БЮДЖЕТУ, БЮДЖЕТНА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДАТКІВ, БЮДЖЕТНА ПОЛІТИКА, ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ, ЦИФРОВІЗАЦІЯ

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 51 сторінці, з яких список використаних джерел із 30 найменувань. Робота містить 4 рисунки, а також 4 додатки.

Рік захисту роботи – 2022 рік

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та менеджменту
Кафедра фінансових технологій і підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри, д.е.н., проф.
_____ Лариса ГРИЦЕНКО
(підпис)
«02» травня 2022 р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Студент групи ЕН-82/1бфк інституту (центру) ННІ БІЕМ
спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»

Мірошниченко О.Д.
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Тема роботи: ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ
БЮДЖЕТУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Затверджено наказом по СумДУ № 0430-VI від «10» червня 2022 р.
Термін здачі студентом завершеної роботи «20» червня 2022 р.

Вихідні дані до роботи: нормативні й законодавчі акти, матеріали статистичної звітності, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань для розроблення):

- розкрити економічну сутність формування видатків бюджетів та визначити сучасний стан їх цифровізації;
- провести аналіз розподілу видатків бюджетів різних рівнів за функціональною класифікацією та дослідити динаміку такого розподілу;
- узагальнити напрями бюджетної політики в частині формування видатків та цифрового розвитку системи їх управління в середньостроковому періоді.

Дата видачі завдання: «02» травня 2022 р.

Керівник кваліфікаційної роботи: _____
(підпис)

С.В. Похилько
(ініціали, прізвище)

Завдання прийнято до виконання «02» травня 2022 р. _____ О.Д. Мірошниченко
(підпис) (ініціали, прізвище студента)

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТІВ...	8
1.1 Визначення терміну «видатки бюджету».....	8
1.2 Класифікація видатків бюджету.....	10
1.3 Принципи розмежування видатків між бюджетами.....	13
1.4 Цифровізація державних видатків.....	16
2 АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТІВ РІЗНИХ РІВНІВ ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ СТАТЕЙ ВИДАТКІВ.....	20
2.1 Виконання видаткової частини Державного бюджету України за 2019-2021 роки.....	20
2.2 Виконання видаткової частини бюджету Сумської міської територіальної громади за 2019-2021 роки.....	25
2.3 Порівняльний аналіз окремих статей видатків.....	30
3 ДЕРЖАВНІ ВИДАТКИ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ЇХ УПРАВЛІННЯ В СЕРЕДНЬОСТРОКОВОМУ ПЕРІОДІ.....	33
3.1 Бюджетна декларація на 2022-2024 роки.....	33
3.2 Пріоритети та особливості здійснення видатків Державного бюджету України в 2022 році.....	37
3.3 Стратегія цифрового розвитку системи управління державними фінансами на період до 2025 року.....	40
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	45
Додаток А Структура видатків Державного бюджету України за 2019- 2021 рік.....	48
Додаток Б Динаміка видатків Державного бюджету України за 2019- 2021 рік.....	49
Додаток В Структура видатків Сумської міської територіальної громади за 2019-2021 рік.....	50
Додаток Г Динаміка видатків бюджету Сумської міської територіальної громади за 2019-2021.....	51

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Успішність національної економіки безпосередньо залежить від стану її фінансової системи, центральною ланкою якої є бюджет.

Видатки бюджету є інструментом впливу на розвиток економіки і соціальної сфери, оскільки за їх допомогою держава через фінансову та бюджетну політику може змінювати структуру виробництва, впливати на результати діяльності економічних суб'єктів.

Видатки бюджету - це розподіл фінансових ресурсів держави і його використання за цільовим призначенням. Від формування видатків бюджету також залежить рівень ефективності державного регулювання соціальних та економічних процесів, забезпечення соціальних гарантій населення, вдосконалення структури суспільного виробництва.

В залежності від ситуації в країні, від політичних, економічних та соціальних обставин змінюється перелік, структура та склад видатків, тому питання визначення пріоритетів при формуванні видаткової частини бюджету, оптимізації складу та структури видатків стає актуальним, особливо в сучасних умовах обмеженості фінансових ресурсів.

Для досягнення максимальної ефективності використання бюджетних коштів, їх економії, забезпечення прозорості процесу виконання бюджетів за видатками, підвищення довіри суспільства до витрачання бюджетних коштів триває цифрова трансформація системи управління державними фінансами.

Тому проведення досліджень у цих напрямках є актуальним і становить практичний інтерес.

Метою роботи є дослідження особливостей формування видаткової частини бюджетів та сучасних напрямів цифрового розвитку системи їх управління.

Для досягнення мети визначено основні завдання:

- розкрити економічну сутність формування видатків бюджетів та визначити сучасний стан їх цифровізації;
- провести аналіз розподілу видатків бюджетів різних рівнів за функціональною класифікацією та дослідити динаміку такого розподілу;
- узагальнити напрями бюджетної політики в частині формування видатків та цифрового розвитку системи їх управління в середньостроковому періоді.

Об'єктом дослідження є видаткові частини бюджетів: Державного бюджету України та бюджету Сумської міської територіальної громади.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання формування та цифровізації системи видатків як інструменту впливу на соціально-економічний розвиток країни.

Методи дослідження. У роботі використано загальні та спеціальні методи й підходи. При розкритті економічної сутності формування видаткової складової бюджетів застосовано системний та структурний підходи, групування, класифікація, проведено аналогії та порівняльний аналіз.

Структура роботи. Основна частина роботи складається з трьох розділів. У першому розділі розглянуті теоретичні аспекти формування видатків, зокрема, їх класифікація та принципи розмежування між бюджетами. Також означено сучасний стан цифровізації державних видатків. В другому розділі здійснено порівняльний аналіз видаткової частини бюджетів різних рівнів за функціональною класифікацією видатків. В третій частині розглянуто основні напрями бюджетної політики держави в частині формування видатків та перспективи цифрової трансформації системи їх управління у середньостроковому періоді.

Інформаційну базу роботи складають статистичні й аналітичні матеріали Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, матеріали періодичних видань.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТІВ

1.1 Визначення терміну «видатки бюджету»

Відповідно до положень статті 2 Бюджетного кодексу України бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [1].

Бюджет складається з надходжень і витрат, що формують бюджетні кошти.

До витрат бюджету відносять чотири складові:

1. Видатки бюджету.
2. Надання кредитів з бюджету.
3. Погашення боргу та розміщення бюджетних коштів на депозит.
4. Придбання цінних паперів.

Згідно із Бюджетним кодексом України видатки бюджету це кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом [1].

При цьому, поняття «видатки бюджету» може розглядатися як економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом централізованого фонду грошових коштів держави і його використання на здійснення програм і заходів, передбачених бюджетом.

Також термін «видатки бюджету» визначається як процес виділення і використання фінансових ресурсів, що акумулюються у бюджетах усіх рівнів бюджетної системи, у відповідності до законів (рішень) про бюджети на відповідний рік. Таким чином, в даному випадку видатки бюджету розглядаються як одна із стадій бюджетного процесу – виконання бюджетів за видатками.

В загальному, видатки бюджету являються собою економічні відносини між державою, бюджетними установами, та юридичними та фізичними особами, які виникають у процесі розподілу і використання бюджетних коштів.

Система управління видатками відображає завдання держави, ефективно управління ними видатками суттєво впливає на макроекономічні показники.

Видатки за економічною ознакою розділяються на видатки споживання та видатки розвитку є важливим напрямом впливу на економічні та соціальні процеси в державі, з них формуються фонди споживання та фонди накопичення.

Видатки споживання – це частина видатків бюджетів, що забезпечують поточне функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, бюджетних установ (в тому числі на оплату праці працівників бюджетних установ), видатки на фінансове забезпечення заходів соціального захисту населення та соціально-культурної сфери. Поточні видатки складають найбільшу частку в загальній структурі видатків бюджетів.

Видатки розвитку – це видатки бюджетів на забезпечення наукової, інноваційної, інвестиційної діяльності, наприклад, фінансове забезпечення капітальних вкладень, структурної перебудови економіки, інші видатки, пов'язані з розширенням відтворенням.

Збільшення питомої ваги видатків на програми фінансування наукових досліджень і розробок, розвитку агропромислового комплексу, фінансову підтримку підприємств, об'єктів інфраструктури зменшує витрати виробництва, підтримує підприємницьку сферу і впливає на економічне зростання.

Збільшення соціальних видатків на виплату різних видів соціальних допомог, пільг, субсидій, стипендій, пенсій утворює доходи непрацездатних громадян, що сприяє забезпеченню стійкого платоспроможного попиту населення.

Слід зазначити, що статтею 55 Бюджетного кодексу України встановлені захищені видатки бюджету, обсяг яких не може змінюватись при скороченні бюджетних призначень.

Так, до захищених видатків бюджету відносять видатки загального фонду бюджету, зокрема, на оплату праці працівників бюджетних установ, нарахування, придбання медикаментів, перев'язувальних матеріалів, продуктів харчування, оплату комунальних послуг та енергоносіїв, обслуговування

державного (місцевого) боргу, забезпечення інвалідів технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення для індивідуального користування, оплати послуг з охорони державних (комунальних) закладів культури [1].

Таким чином, основне завдання, яке вирішується у процесі бюджетного регулювання в частині формування видатків пов'язано з встановленням оптимальних пропорцій розподілу ресурсів держави, щоб максимально задовольнити потреби суспільства.

Враховуючи викладене, видатки бюджету є одним з інструментів регулювання соціально-економічних процесів, оскільки основні напрями формування та використання бюджетних коштів виходять із необхідності вирішення завдань, які стоять перед державою на даному етапі її розвитку.

1.2 Класифікація видатків бюджету

Бюджетні видатки групуються за певними ознаками, що забезпечує можливість порівняння бюджетних показників.

Відповідно до статті 8 Бюджетного кодексу України бюджетна класифікація використовується, зокрема, для складання та виконання державного та місцевих бюджетів, складанні звітів про їх виконання, забезпечення контролю за фінансовою діяльністю органів державної влади, розпорядників бюджетних коштів та є обов'язковою для застосування всіма учасниками бюджетного процесу [1].

Бюджетним законодавством України, з урахуванням вимог міжнародного співставлення, встановлена класифікація видатків бюджету за наступними чотирма ознаками (Рисунок 1.1):

- за бюджетними програмами - програмна класифікація видатків бюджету - це систематизація видатків бюджету в розрізі цільових комплексних програм. Програмна класифікація використовується при застосуванні

програмно-цільового методу у бюджетному процесі, формується Міністерством фінансів України або місцевим фінансовим органом за пропозиціями, які подають головні розпорядники бюджетних коштів (Міністерства) під час складання проектів бюджетів. Програмна класифікація видатків місцевих бюджетів формується з урахуванням типової програмної класифікації видатків, що затверджена Міністерством фінансів України. Програмна класифікація видатків державного бюджету відповідно до статті 40 Бюджетного кодексу України визначається у Законі про Державний бюджет України;

- за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів - відомча класифікація видатків – систематизація видатків бюджету в розрізі головних розпорядників коштів (Міністерств);
- за функціями, за виконання яких пов'язані видатки, - функціональна класифікація видатків – це систематизація видатків бюджету на виконання конкретних функцій держави за відповідними напрямками;
- за економічною характеристикою операцій, що здійснюються при їх проведенні, - економічна класифікація видатків - забезпечує чітке розмежування видатків за їх предметними ознаками (заробітна плата, нарахування, оплата товарів, робіт і послуг тощо).

Слід зазначити, що розподіл видатків за цими ознаками не замінює, а доповнює один одного, представляючи бюджет у різних розрізах.

Міністерство фінансів України, як орган, що забезпечує формування та реалізацію державної фінансової і бюджетної політики, уповноважено на затвердження та внесення змін до бюджетної класифікації.

Так, 14.01.2011 Міністерством фінансів України затверджено наказ №11 «Про бюджетну класифікацію», яким затверджено, зокрема, функціональну класифікацію видатків та кредитування бюджету, економічну класифікацію видатків бюджету, а також відомчу класифікацію видатків та кредитування державного бюджету.

Рисунок 1.1 Класифікація видатків бюджету

Крім того, 20.09.2017 наказом Міністерства фінансів України №793 «Про затвердження складових Програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету» затверджено, зокрема, типову відомчу класифікацію видатків та кредитування місцевого бюджету та типову програмну класифікацію видатків та кредитування місцевого бюджету.

Таким чином, класифікація видатків дає змогу ідентифікувати видатки бюджету за різними ознаками, а також здійснювати статистичний аналіз і порівняння показників на різних стадіях виконання бюджету на загальнодержавному та міжнародному рівнях.

1.3 Принципи розмежування видатків між бюджетами

Бюджетна система України складається з Державного бюджету України та місцевих бюджетів (Рисунок 1.2).

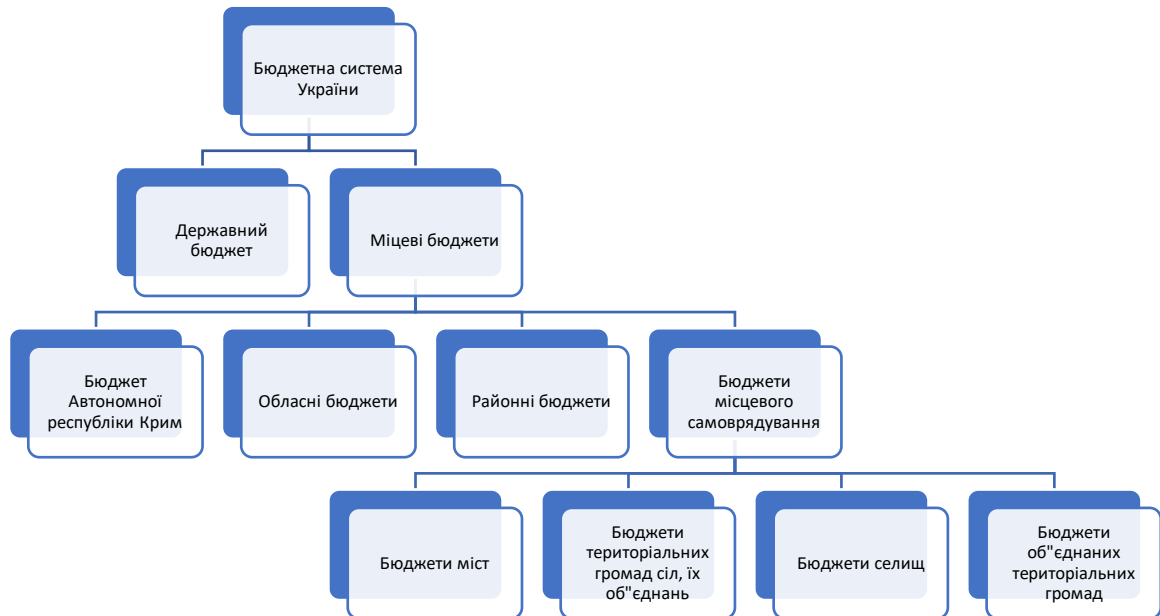

Рисунок 1.2 Бюджетна система України

Місцевими бюджетами, зокрема, є обласні, районні бюджети і бюджети місцевого самоврядування (бюджети територіальних громад сіл, селищ, міст, об'єднаних територіальних громад).

З метою раціонального витрачання бюджетних коштів для всіх рівнів бюджетів визначаються види видатків та необхідні джерела надходжень для їх здійснення. Чіткий розподіл видатків між державним та місцевими бюджетами забезпечує стабільний та обґрунтований порядок їх здійснення.

Розмежування видатків між різними рівнями бюджетів передбачено у Бюджетному кодексі України.

Так, статтею 87 Бюджетного кодексу України встановлено видатки, які здійснюються з Державного бюджету України. Це, зокрема, видатки на:

1. Державне управління (законодавчу владу, виконавчу владу, Президента України)

2. Судову владу
3. Міжнародну діяльність
4. Фундаментальні та прикладні дослідження і сприяння науково-технічному прогресу державного значення
5. Національну оборону
6. Правоохоронну діяльність, забезпечення безпеки держави та цивільний захист населення та територій
7. Освіту (зокрема, загальну середню, професійно-технічну, вищу, післядипломну освіту)
8. Охорону здоров'я
9. Соціальний захист та соціальне забезпечення
10. Культури і мистецтво
11. Програми підтримки національних і державних телерадіокомпаній, суспільного телебачення і радіомовлення, преси, книговидання, державних інформаційних агентств
12. Фізичну культуру і спорт
13. Державні програми підтримки регіонального розвитку і пріоритетних галузей економіки
14. Програми реставрації пам'яток архітектури, спорудження (створення) пам'ятників і монументів державного значення
15. Державні програми розвитку транспорту, дорожнього господарства, зв'язку, телекомунікацій та інформатики
16. Державні інвестиційні проекти
17. Державні програми з ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, охорони навколишнього природного середовища, ядерної безпеки
18. Створення та поповнення державних запасів та резервів
19. Обслуговування державного боргу
20. Проведення виборів та всеукраїнських референдумів
21. Інші програми, які мають виключно державне значення [1].

Таким чином, за рахунок коштів Державного бюджету України здійснюються видатки, пов'язані з виконанням державою функцій. Це, передусім, забезпечення конституційного устрою, державної цілісності та суверенітету держави, охорони здоров'я та соціального захисту населення.

Розмежування видатків між рівнями місцевих бюджетів регламентується статтями 88-91 Бюджетного кодексу України.

Також, Бюджетним кодексом встановлено критерії видів видатків в залежності від місцевого бюджету, що їх здійснює. Розмежування видів видатків між місцевими бюджетами здійснюється на основі принципу субсидіарності. На основі цього принципу розподіл видатків має забезпечувати наближення гарантованих послуг до безпосереднього споживача. Так, видатків розділяються на наступні види:

- 1) Перша група включає в себе видатки на функціонування бюджетних установ та реалізацію заходів, які забезпечують першочергове надання соціальних послуг, які гарантовані державою, і які розташовані найближе до їх споживачів. Ці видатки суто місцевого значення здійснюються з бюджетів сіл, їх об'єднань, селищ, міст та бюджетів об'єднаних територіальних громад. До видатків, що здійснюються з бюджетів сіл, селищ, міст районного значення належать видатки для органів місцевого самоврядування цих сіл, селищ та міст районного значення.
- 2) Друга група видатків забезпечує функціонування бюджетних установ та реалізацію заходів, які забезпечують надання основних гарантованих послуг для всіх громадян України. Такі видатки, які можуть значно підвищити рівень суспільних послуг і здійснюються, зокрема, з бюджетів міст обласного значення, а також районних бюджетів та бюджетів об'єднаних територіальних громад. Прикладом таких видатків з міського бюджету є видатки на дошкільну, загальну середню освіту та позашкільну освіту.
- 3) Третя група передбачає видатки на функціонування бюджетних установ та реалізацію заходів, які забезпечують гарантовані послуги для окремих категорій громадян, або на реалізацію програм, потреба в яких існує в усіх регіонах

України. Видатки цієї групи можуть суттєво вплинути на соціальне забезпечення мешканців області, їх здійснення передбачено з обласних бюджетів. Прикладом таких видатків з обласного бюджету є видатки на професійно-технічну освіту, післядипломну та позашкільну освіту.

З бюджетів міст Києва та Севастополя здійснюються видатки всіх трьох груп.

Крім того, Бюджетним кодексом України передбачена передача коштів між місцевими бюджетами на здійснення видатків місцевих бюджетів у вигляді міжбюджетного трансферту.

Передача коштів між місцевими бюджетами здійснюється на підставі рішень відповідних місцевих рад і укладання договору. Усі договори про передачу коштів між місцевими бюджетами згідно з такими рішеннями укладаються до 1 серпня року, що передує плановому.

Таким чином, бюджетним законодавством врегульовано відносини бюджетів різних рівнів та чітко регламентовано перелік видатків, що з них здійснюється. Крім того, передбачено передачу коштів між бюджетами для більш ефективного здійснення видатків для реалізації необхідних заходів.

1.4 Цифровізація державних видатків

Процеси сучасного управління державними фінансами знаходяться в постійному розвитку. Розвиток технологій та цифровізація мають все більший вплив на процес проведення видатків оскільки забезпечують його прозорість, зменшують втрати бюджетних коштів, сприяють раціональному та ефективному використанню бюджетних коштів.

В напрямку цифровізації державних фінансів протягом останніх років впроваджено ряд значних нововведень.

Згідно з Законом України «Про відкритість використання публічних коштів» від 11 лютого 2015 року №183-VIII з 2015 року почав працювати Єдиний веб-портал використання публічних коштів e-data.gov.ua [3].

Є-data є офіційним інформаційним ресурсом, на якому розміщується інформація про використання коштів державного і місцевих бюджетів. Доступ до цієї інформації є вільним та безоплатним.

Є-data уявляє собою поєднання трьох порталів відкритих даних:

1) Spending.gov.ua є базою даних щодо проведених видатків бюджетних установ. На ньому у відкритому доступі оприлюднюються всі платіжні доручення, проведені розпорядниками та одержувачами коштів державного та місцевих бюджетів, які не становлять державну таємницю. Крім того, на порталі оприлюднюється інформація про укладені бюджетними установами договори та інші підтвердні документи, які є підставою для проведення видатків, інформація про виконання цих договорів, фінансові звіти.

2) Proifi.gov.ua - це портал, що містить інформацію про проекти соціального і економічного розвитку України, які реалізуються за підтримки міжнародних фінансових організацій, зокрема, оприлюднюється статистична інформація щодо динаміки використання коштів по роках та структури фінансування проектів. На вказаному порталі публікується інформація про мету проекту, його бенефіціара, кредитора, вартість, виконавця та динаміку використання коштів проекту.

3) Openbudget.gov.ua - це база знань про бюджетне законодавство, яка включає в себе бюджетні терміни та строки бюджетного процесу, показники державного та місцевих бюджетів, дані про державний борг та мережу розпорядників бюджетних коштів.

Також Міністерством фінансів України запроваджено аналітичний інструмент для бюджетних показників BOOST-аналіз Proifi.gov.ua, який розроблений на основі методології Світового банку. Бюджетний аналіз за допомогою BOOST дозволяє здійснювати порівняння всіх частин бюджету: доходів, видатків, фінансування та кредитування, зокрема, дозволяє аналізувати та порівнювати бюджетні видатки між різними територіальними громадами в межах області або України, аналізувати закономірності проведення видатків в

розрізі категорій бюджетів. Інструмент BOOST започаткований у 2010 році і в даний час застосовується приблизно в 40 країнах світу.

Слід зазначити, що в умовах воєнного стану, в яких зараз перебуває Україна, вказаний веб-портал змінює алгоритм роботи і є наразі недоступним, в тому числі через питання безпеки захисту інформації щодо цілей та обсягів витрачання бюджетних коштів.

Ще одним напрямком на шляху переведення державних видатків у цифровий формат є цифровізація здійснення державних закупівель, яку забезпечує онлайн-платформа Prozorro.gov.ua.

Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 №922-VIII запроваджені принципи публічних закупівель, такі як добросовісна конкуренція, запобігання корупції, економія та ефективність використання бюджетних коштів, відкритість інформації [4].

Відповідно до цих принципів Prozorro.gov.ua виступає в ролі єдиної платформи, де бюджетні установи оголошують конкурсні процедури для закупівлі товарів, робіт і послуг, а постачальники та виконавці приймають участь у торгах і надають свої цінові пропозиції, найвигідніші з яких є переможцями та з якими бюджетна установа укладає договір.

Суттєвими перевагами запровадження платформи Prozorro є інноваційність, зручність і простота у використанні. Бюджетні установи здійснюють прозору та безпечну закупівлю, яка дає можливість заощадити бюджетні кошти.

Крім того, платформа дає можливість самостійно відслідковувати всі стадії процесу проведення конкурсних процедур, немає необхідності прямого спілкування між учасниками, оскільки все переведено в онлайн режим. Також серед переваг онлайн системи є можливість детального аналізу поданих пропозицій, оскільки публікуються всі документи та ціни.

Вільний та безкоштовний доступ до інформації щодо процесу проведення закупівлі, від її планування до обрання переможця торгів, обсягу проведених видатків за укладеним договором, дозволяє здійснювати моніторинги

контролюючими органами, громадськими організаціями, іншими зацікавленими сторонами, результатом яких можуть бути скасування торгів та упередження нецільового використання бюджетних коштів.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що цифровізація державних видатків, зокрема створення спеціалізованих онлайн порталів та платформ, на яких оприлюднюється інформація щодо витрат бюджетних установ та виконання бюджетів, дає виключну можливість досягнути прозорості процесу проведення видатків розпорядниками бюджетних коштів, оптимізувати використання бюджетних коштів, сприяти їх економії, що в кінцевому рахунку підвищує рівень довіри суспільства до бюджетних видатків.

2 АНАЛІЗ ВИКОНАННЯ ВИДАТКОВОЇ ЧАСТИНИ БЮДЖЕТІВ РІЗНИХ РІВНІВ ЗА ФУНКЦІОНАЛЬНОЮ КЛАСИФІКАЦІЄЮ СТАТЕЙ ВИДАТКІВ

2.1 Виконання видаткової частини Державного бюджету України за 2019-2021 роки

Як було зазначено вище, видатки державного бюджету відображають функції і завдання держави. Структура та склад видатків бюджету дозволяє зробити висновки щодо стану економічного та соціального розвитку громади.

Розглянемо обсяг, структуру та склад видатків Державного бюджету України за 2019-2021 роки.

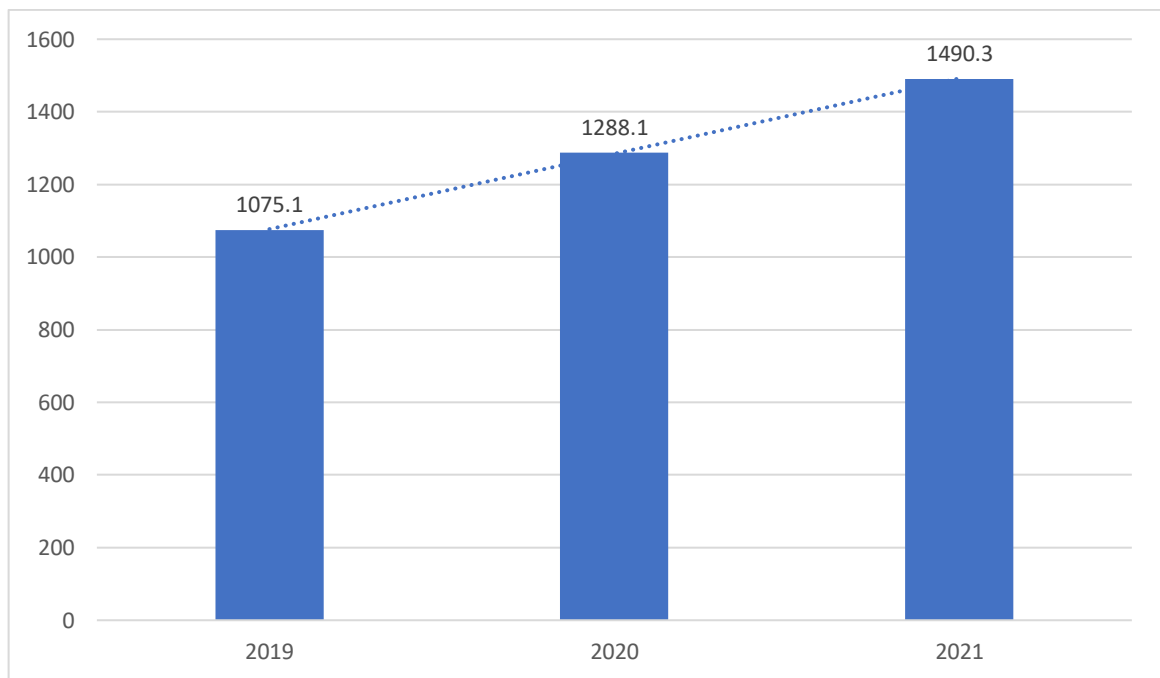

Рисунок 2.1 Обсяг видатків Державного бюджету України за 2019-2021 роки (млрд. грн) [29]

Видатки Державного бюджету України за 2021 рік становили 1490,3 млрд грн, що на 15,7 відсотка, або на 202,2 млрд грн більше ніж за 2020 рік (Рисунок 2.1).

Найбільшу питому вагу серед видатків в загальному обсязі Державного бюджету України склали такі:

соціальний захист та соціальне забезпечення – 22,8 відсотка;

міжбюджетні трансферти – 13,6 відсотка;
економічна діяльність – 12,1 відсотка;
громадський порядок, безпека та судова влада – 11,7 відсотків;
охорона здоров'я – 11,4 відсотка;
обслуговування боргу та виплати за державними деривативами – 10,4 відсотка;
оборона – 8,6 відсотка.

Найменшу питому вагу в загальному обсязі Державного бюджету України становили видатки на:

духовний та фізичний розвиток– 1,1 відсотка;
охорона навколишнього природного середовища – 0,6 відсотка;
житлово-комунальне господарство– 0,011 відсотка.

За функціональною класифікацією статей видатків у січні–грудні 2021 року порівняно з аналогічним періодом 2020 року за державним бюджетом:

- видатки на обслуговування державного боргу та виплати за державними деривативами були здійснені у обсязі 155,7 млрд гривень (зростання на 30,0 відсотків);
- видатки на загальнодержавні функції (без обслуговування державного боргу) зросли на 15,5 відсотка до 51,0 млрд гривень;
- видатки на оборону зросли на 5,9 відсотка до 127,5 млрд гривень;
- видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу зросли на 10,6 відсотків до 174,4 млрд гривень;
- видатки на економічну діяльність зросли на 7,1 відсотка до 181,0 млрд гривень;
- видатки на охорону навколишнього природного середовища зросли на 23,6 відсотка до 8,2 млрд гривень.
- видатки на житлово-комунальне господарство зросли на 85,3 відсотка до 0,16 млрд гривень;
- видатки на охорону здоров'я зросли на 36,5 відсотка до 170,5 млрд гривень;
- видатки на духовний та фізичний розвиток зросли на 62,5 відсотка до 16,0 млрд гривень;
- видатки на освіту зросли на 20,8 відсотка до 63,8 млрд гривень;

– видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення зросли на 5,1 відсотка до 339,3 млрд гривень (Додаток А).

У січні–грудні 2021 року перераховано із державного бюджету трансфертів місцевим бюджетам у сумі 202,7 млрд грн, що на 26,6 відсотків більше в порівнянні з 2020 роком.

Найбільший темп росту в 2021 році порівняно з показниками 2020 року відбувся по напрямках:

- житлово-комунальне господарство (185,3 відсотки),
- духовний та фізичний розвиток (162,5 відсотки),
- охорона здоров'я (136,5 відсотки).

Найменший темп росту по видатках на соціальний захист та соціальне забезпечення (105,1 відсотка) та оборону (на 105,9 відсотка).

Видатки Державного бюджету України за 2020 рік були здійснені в обсязі 1288,1 млрд грн, що на 19,8 відсотка, або на 213,0 млрд грн більше ніж за 2019 рік (Рисунок 2.1).

Найбільшу питому вагу серед видатків в загальному обсязі Державного бюджету України становили такі:

- соціальний захист та соціальне забезпечення – 25,1 відсотка;
- економічна діяльність – 13,1 відсотка;
- міжбюджетні трансферти – 12,4 відсотка;
- громадський порядок, безпека та судова влада – 12,2 відсотків;
- охорона здоров'я – 9,7 відсотка;
- обслуговування боргу та виплати за державними деривативами – 9,3 відсотка;
- оборона – 9,3 відсотка.

Найменшу питому вагу в загальному обсязі Державного бюджету України в 2020 році становили видатки на:

- духовний та фізичний розвиток– 0,8 відсотка;
- охорона навколишнього природного середовища – 0,5 відсотка;
- житлово-комунальне господарство– 0,007 відсотка.

За функціональною класифікацією статей видатків у січні–грудні 2020 року (порівняно з аналогічним періодом 2019 року):

- видатки на обслуговування державного боргу та виплати за державними деривативами за державним бюджетом були здійснені у обсязі 119,7 млрд грн (збільшились на 0,4 відсотка);
- видатки на загальнодержавні функції (без обслуговування державного боргу) зменшились на 9,8 відсотка до 44,1 млрд гривень;
- видатки на оборону зросли на 12,9 відсотка до 120,4 млрд гривень;
- видатки на громадський порядок, безпеку та судову владу зросли на 10,7 відсотків до 157,7 млрд гривень;
- видатки на економічну діяльність зросли на 133,5 відсотка до 169,0 млрд гривень;
- видатки на охорону навколишнього природного середовища зросли на 5,1 відсотка до 6,6 млрд гривень.
- видатки на житлово-комунальне господарство зменшились на 18,0 відсотка до 0,09 млрд гривень;
- видатки на охорону здоров'я за державним бюджетом зросли на 223,9 відсотка до 124,9 млрд гривень;
- видатки на духовний та фізичний розвиток зменшились на 1,4 відсотка до 9,8 млрд гривень;
- видатки на освіту зросли на 2,3 відсотка до 52,9 млрд гривень;
- видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення за державним бюджетом зросли на 47,6 відсотка до 322,7 млрд гривень (Додаток А).

У січні–грудні 2020 року перераховано із державного бюджету трансфертів місцевим бюджетам у сумі 160,2 млрд гривень, що на 38,5 відсотків менше у порівнянні з 2019 роком.

Найбільший темп росту видатків в 2020 році порівняно з показниками 2019 року відбувся по напрямках:

- охорона здоров'я (323,9 відсотка);
- економічна діяльність (223,5 відсотка);

- соціальний захист та соціальне забезпечення (147,6 відсотка);
- оборона (112,9 відсотка);
- громадський порядок, безпека та судова влада (110,7 відсотків).

Значне зростання за цими напрямками видатків відбулось за рахунок зменшення видатків на:

- міжбюджетні трансферти (темп росту 61,5 відсотка);
- житлово-комунальне господарство (темп росту 82,0 відсотка);
- загальнодержавні функції (без обслуговування боргу) (темп росту 90,2 відсотка);
- духовний та фізичний розвиток (темп росту 98,6 відсотка).

Зростання в 2020 році видатків на охорону здоров'я, економічну діяльність, соціальний захист та соціальне забезпечення пов'язаний з фінансуванням витрат на ліквідацію наслідків, спричинених значним поширенням гострої респіраторної хвороби COVID-19, а саме, закупівлею спеціального обладнання для закладів охорони здоров'я, засобів захисту, підвищенням оплати праці лікарям, проведенням виплат матеріальної допомоги фізичним особам-підприємцям та найманим працівникам, діяльність яких зупинилась під час карантину та інших видів допомог.

В 2019 році видатки Державного бюджету України були здійснені в обсязі 1075,1 млрд гривень (Рисунок 2.1).

Найбільшу питому вагу серед видатків в загальному обсязі Державного бюджету України становили такі:

- міжбюджетні трансферти (24,2 відсотки);
- соціальний захист та соціальне забезпечення (20,3 відсотки);
- громадський порядок, безпека та судова влада (13,2 відсотки);
- обслуговування боргу та виплати за державними деривативами (11,1 відсоток); оборона (9,9 відсотків).

Найменші показники видатків Державного бюджету України в 2019 році по напрямках на:

- житлово-комунальне господарство (0,01 відсоток);

- охорона навколишнього природного середовища (0,6 відсотків);
- духовний та фізичний розвиток (0,9 відсотків) (Додаток А).

2.2 Виконання видаткової частини бюджету Сумської міської територіальної громади за 2019-2021 роки

Розглянемо обсяг, структуру та склад видатків бюджету Сумської міської територіальної громади за 2019-2021 роки.

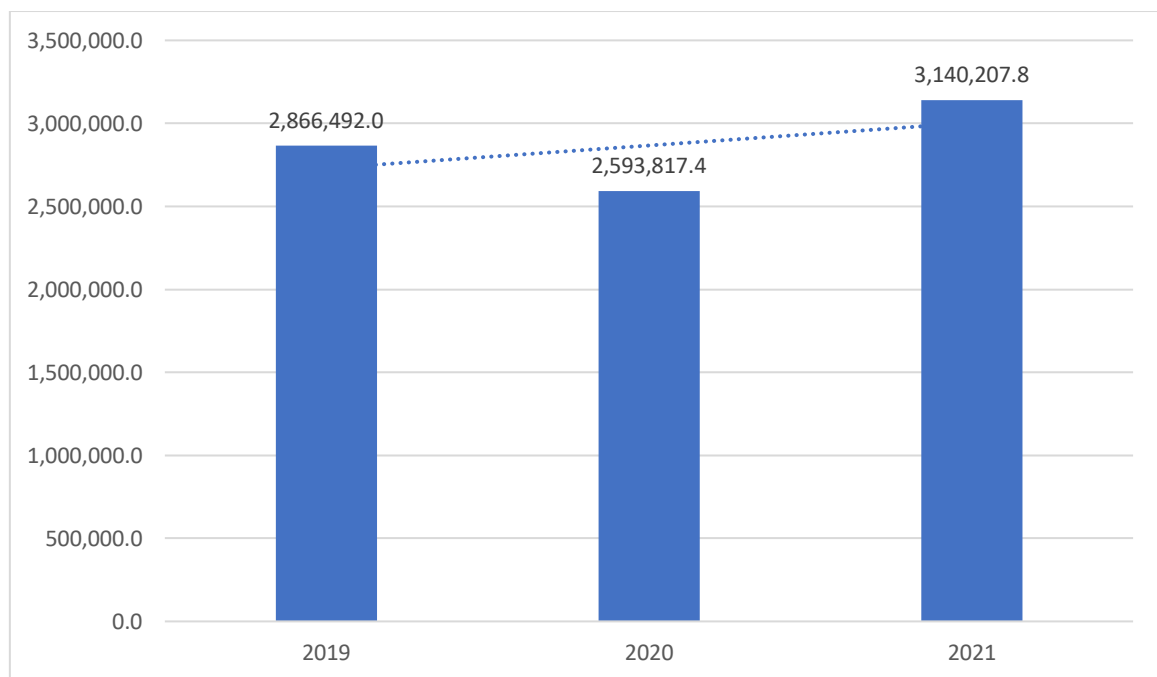

Рисунок 2.2 Обсяг видатків бюджету Сумської міської територіальної громади за 2019-2021 роки (тис. грн) [28]

Видатки бюджету Сумської міської територіальної громади за 2021 рік склали 3140207,8 тис грн, що на 21,1 відсотка, або на 546390,4 тис грн більше ніж за 2020 рік (Рисунок 2.2).

Найбільшу питому вагу серед видатків в загальному обсязі бюджету Сумської міської територіальної громади становили такі:

освіта – 38,4 відсотка;

житлово-комунальне господарство – 19,3 відсотка;

державне управління – 8,4 відсотка.

будівництво та регіональний розвиток – 7,5 відсотка;
охорону здоров'я – 6,5 відсотка;
міжбюджетні трансферти – 6,5 відсотка.

Найменшу питому вагу в загальному обсязі видатків бюджету Сумської міської територіальної громади становили видатки на:

засоби масової інформації – 78,7 тис грн;
сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство – 257,2 тис грн;
громадський порядок та безпеку – 432,3 тис грн;
реалізацію програм допомоги і грантів Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ – 587,2 тис гривень.

За функціональною класифікацією статей видатків у 2021 році (порівняно з 2020 роком):

- видатки на державне управління зросли на 5,1 відсотка і були здійснені у обсязі 263873,5 тис грн;
- видатки на освіту зросли на 29,7 відсотків до 1205123,7 тис гривень;
- видатки на охорону здоров'я зменшились на 17,5 відсотків до 203532,0 тис гривень;
- видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення зросли на 44,0 відсотка до 149798,2 тис гривень;
- видатки на культуру і мистецтво зменшились на 48,9 відсотків до 37176,2 тис гривень.
- видатки на фізичну культуру і спорт зросли на 34,0 відсотка до 66520,0 тис гривень;
- видатки на житлово-комунальне господарство зросли на 58,0 відсотків до 607542,5 тис гривень;
- видатки на сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство зменшились на 61,3 відсотка до 257,2 тис гривень;
- видатки на будівництво та регіональний розвиток зросли на 44,1 відсотка до 234410,3 тис гривень;

- видатки на транспорт та транспортну інфраструктуру, дорожнє господарство зменшились на 55,0 відсотків до 76478,9 тис гривень;
- видатки на зв'язок, телекомунікації та інформатику зросли на 22,3 відсотків до 8236,7 тис гривень;
- видатки на інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю зросли на 12,9 відсотків до 73393,3 тис гривень;
- видатки на реалізацію програм допомоги і грантів Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ зросли на 21,6 відсотків до 587,2 тис гривень;
- видатки на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру зменшились на 10,1 відсотків до 4893,7 тис гривень;
- видатки на громадський порядок та безпеку зменшились на 29,8 відсотків до 432,3 тис гривень;
- видатки на охорону навколишнього природного середовища зменшились на 58,6 відсотків до 2657,2 тис гривень;
- видатки на засоби масової інформації зросли на 63,2 відсотків до 78,7 тис гривень;
- видатки на обслуговування місцевого боргу зросли на 1598,8 відсотків до 1066,9 тис гривень;
- міжбюджетні трансферти зросли на 48,0 відсотків до 204149,4 тис гривень (Додаток В).

Видатки бюджету Сумської міської територіальної громади за 2020 рік склали 2593817,4 тис грн, що на 9,5 відсотка, або на 272674,6 тис грн менше ніж за 2019 рік (Рисунок 2.2).

Найбільшу питому вагу серед видатків в загальному обсязі бюджету Сумської міської територіальної громади становили такі:

освіта – 35,8 відсотків;

житлово-комунальне господарство – 14,8 відсотка;

державне управління – 9,7 відсотка.

охорону здоров'я – 9,5 відсотка;

транспорт та транспортну інфраструктуру, дорожнє господарство – 6,5 відсотків.

Найменшу питому вагу в загальному обсязі видатків бюджету Сумської міської територіальної громади становили видатки на:

засоби масової інформації – 48,2 тис грн;

обслуговування місцевого боргу – 62,8 тис грн;

реалізацію програм допомоги і грантів Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ – 482,8 тис грн;

громадський порядок та безпеку – 615,4 тис грн;

сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство – 665,0 тис гривень.

За функціональною класифікацією статей видатків у 2020 році (порівняно з 2019 роком):

– видатки на державне управління зросли на 10,1 відсотка і були здійснені у обсязі 251146,5 тис грн;

– видатки на освіту зросли на 3,3 відсотків до 928987,2 тис гривень;

– видатки на охорону здоров'я зменшились на 32,4 відсотків до 246839,3 тис гривень;

– видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення зменшились на 82,9 відсотка до 104020,4 тис гривень;

– видатки на культуру і мистецтво зросли на 11,1 відсотків до 72732,7 тис гривень.

– видатки на фізичну культуру і спорт зросли на 35,8 відсотка до 49658,9 тис гривень;

– видатки на житлово-комунальне господарство зменшились на 2,8 відсотків до 384521,8 тис гривень;

– видатки на сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство зменшились на 3,0 відсотків до 665,0 тис гривень;

– видатки на будівництво та регіональний розвиток зросли на 27,6 відсотка до 162654,7 тис гривень;

- видатки на транспорт та транспортну інфраструктуру, дорожнє господарство зросли на 186,7 відсотків до 169818,1 тис гривень;
- видатки на зв'язок, телекомунікації та інформатику зменшились на 53,6 відсотків до 6734,0 тис гривень;
- видатки на інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю зросли на 30,7 відсотків до 64997,6 тис гривень;
- видатки на реалізацію програм допомоги і грантів Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ зменшились 93,3 відсотка до 482,8 тис гривень;
- видатки на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру зросли на 32,1 відсотків до 5443,7 тис гривень;
- видатки на громадський порядок та безпеку зменшились на 24,9 відсотків до 615,4 тис гривень;
- видатки на охорону навколишнього природного середовища зросли на 52,5 відсотків до 6423,5 тис гривень;
- видатки на засоби масової інформації зменшились на 75,7 відсотків до 48,2 тис гривень;
- видатки на обслуговування місцевого боргу зменшились на 39,0 відсотків до 62,8 тис гривень;
- міжбюджетні трансферти склали 137964,8 тис гривень (Додаток В).

Видатки бюджету Сумської міської територіальної громади за 2019 рік склали 2866492,0 тис гривень (Рисунок 2.2).

Найбільшу питому вагу серед видатків в загальному обсязі бюджету Сумської міської територіальної громади становили такі:

- освіта – 31,4 відсотки;
- соціальний захист та соціальне забезпечення – 21,2 відсотки;
- житлово-комунальне господарство – 13,8 відсотків;
- охорону здоров'я – 12,7 відсотків.

Найменшу обсяг видатків бюджету Сумської міської територіальної громади становили видатки на:

- обслуговування місцевого боргу – 103,0 тис грн;
- засоби масової інформації -198,0 тис гривень (Додаток В).

2.3 Порівняльний аналіз окремих статей видатків

Як було зазначено вище, в Бюджетному кодексі України закріплене розмежування видатків між бюджетами різних рівнів, яке забезпечує розподіл бюджетних коштів.

Обсяг видатків бюджету Сумської міської територіальної громади за 2019-2021 роки порівняно з Державним бюджетом України за цей період складає приблизно 0,2 відсотки.

Виконання видаткової частини бюджету Сумської міської територіальної громади здійснюється за програмами і заходами за основними 19 напрямками, Державний бюджет України узагальнює видатки за 12 основними напрямками.

Як вбачається із даних проведеного аналізу видатків Державного бюджету України за 2019-2021 роки, найбільший показник питомої ваги за досліджуваний період склали видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення (20,3 відсотки в 2019 році, 25,1 відсотків в 2020 році та 22,8 відсотки в 2021 році), при цьому відмічаються низькі темпи росту (104,1 відсотки в 2020 році по відношенню до 2019 року та 105,1 відсотки в 2021 році по відношенню до 2020 року). Соціальні видатки, які спрямовуються на соціальний захист незахищених верств населення, розвиток соціальної інфраструктури є одним із пріоритетів держави (Додаток Б).

Крім того, найбільші показники питомої ваги серед видатків Державного бюджету України три роки поспіль займають видатки на:

- міжбюджетні трансферти (24,2 відсотки, 12,4 відсотки та 13,6 відсотків в 2019, 2020 та 2021 роках відповідно). Слід зазначити, що міжбюджетні

трансферти є невід’ємною складовою видатків Державного бюджету України, оскільки призначені для вирівнювання диспропорцій між можливостями дохідної частини бюджетів та потребами у здійсненні видатків місцевих бюджетів;

- громадський порядок, безпека та судова влада (13,2 відсотки, 12,2 відсотки, 11,7 відсотків);
- обслуговування боргу та виплати за державними деривативами (11,1 відсоток, 9,3 відсотки, 10,4 відсотки);
- оборона (9,9 відсотків, 9,3 відсотка, 8,6 відсотків) (Додаток Б).

Відмічається найбільший показник темпу росту в 2021 році порівняно з 2020 роком по видатках на житлово-комунальне господарство (185,3 відсотки). При цьому, що в 2020 році відбулось зменшення обсягу видатків на 18,0 відсотків проти показників 2019 року. Але якщо порівняти цей показник 2021 року з 2019 роком, то слід відмітити зростання на рівні 52,0 відсотки (обсяг 2021 року складає 0,16 млрд грн, обсяг 2019 року – 0,11 млрд гривень).

По даним проведеного аналізу видатків бюджету Сумської міської територіальної громади в 2019-2021 прослідковується певна постійність питомої ваги кожного з напрямків. Розподіл видатків за функціональною класифікацією за досліджуваний період має приблизно однакову питому вагу по напрямках.

Видатки на освіту мають найбільшу питому вагу і здійснювались на рівні 31,4 відсотка в 2019 році, 35,8 відсотків в 2020 році та 38,4 відсотка в 2021 році загального обсягу видатків бюджету (Додаток Г).

При цьому, однойменні напрямки в різних рівнях бюджету мають різне наповнення. Видатки по напрямку «Освіта» з Державного бюджету України здійснюються, зокрема, на підготовку кадрів закладами вищої освіти та забезпечення баз їх практики, а з бюджету Сумської міської територіальної громади за цим напрямком видатки передбачаються для фінансування дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти.

Видатки на державне управління мають показник питомої ваги - 8,0 відсотків в 2019 році, 9,7 відсотка в 2020 році та 8,4 в 2021 році загального обсягу видатків бюджету (Додаток Г).

Стабільно низькі показники та приблизно однаковий обсяг мають видатки на зв'язок, телекомунікації та інформатику на рівні 0,5 відсотка в 2019 році, по 0,3 відсотка в 2020 та 2021 роках, видатки на захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (0,1 відсоток в 2019 році та по 0,2 відсотка в 2020, 2021 роках) та видатки на охорону навколишнього природного середовища (по 0,1 відсотку в 2019, 2021 роках та 0,2 відсотка в 2020 році).

Слід відмітити, видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення в 2019 році мали показник питомої ваги на рівні 21,2 відсотка, проте в 2020 та в 2021 роках значно знизився до показника 4,0 та 4,8 відсотка відповідно (Додаток Г).

Видатки на культуру і мистецтво вдвічі знизились в 2021 році, якщо в 2019-2020 роках цей показник був на рівні 2,3 та 2,8 відсотка загального обсягу видатків бюджету відповідно, то в 2021 році він склав всього 1,2 відсотка.

Видатки на житлово-комунальне господарство збільшуються в питомій вазі, з показника 13,8 відсотка в 2019 році, до 14,8 відсотка в 2020 році та до 19,3 відсотка в 2021 році (Додаток Г).

Аналогічно зростає питома вага видатків на будівництво та регіональний розвиток з 4,4 відсотка в 2019 році до 6,3 відсотка в 2020 році та до 7,5 відсотка в 2021 році (Додаток Г).

Також слід відмітити дуже низький, майже нульовий показник відсотку питомої ваги по видатках на сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство; громадський порядок та безпеку, видатки на засоби масової інформації та обслуговування місцевого боргу.

3 ДЕРЖАВНІ ВИДАТКИ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ЇЇ УПРАВЛІННЯ В СЕРЕДНЬОСТРОКОВОМУ ПЕРІОДІ

3.1 Бюджетна декларація на 2022-2024 роки

Планування основних напрямів бюджетної політики, в тому числі планування видатків, ґрунтується на прогнозних і програмних документах економічного та соціального розвитку.

Одним із таких документів є Бюджетна декларація, складання якої передбачено Бюджетним кодексом України.

Бюджетна декларація – це документ середньострокового бюджетного планування, що визначає засади бюджетної політики і показники державного бюджету на середньостроковий період та є основою для складання проекту державного бюджету і прогнозів місцевих бюджетів. Середньостроковий період включає плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди [1].

Іншими словами, бюджетна декларація визначає розподіл бюджетних ресурсів відповідно до пріоритетів розвитку на три роки та є інструментом поєднання стратегічних пріоритетів держави з фінансовими можливостями державного бюджету.

Слід зазначити, що середньострокове бюджетне планування в Україні запроваджено з 2012 року на рівні Державного бюджету України та з 2019 року на рівні місцевих бюджетів.

Бюджетна декларація містить положення, зокрема, щодо основних прогнозних макропоказників економічного і соціального розвитку України, загальних показників доходів і фінансування державного бюджету, загальних граничних показників видатків державного бюджету та надання кредитів із державного бюджету, пріоритетних завдань фінансового забезпечення реалізації державної політики у різних сферах діяльності, обсягу державних капітальних вкладень на розроблення та реалізацію державних інвестиційних проектів, граничних показників видатків державного бюджету головним розпорядникам

коштів державного бюджету, а також цілей державної політики у відповідній сфері діяльності, взаємовідносин державного бюджету з місцевими бюджетами.

Бюджетна декларація на 2022-2024 роки, схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 31.05.2021 року №548 та взята до відома постановою Верховної Ради України від 15.07.2021 №1652-IX [6].

Як зазначено в даному документі, під час формування видаткової частини державного бюджету у середньостроковому періоді основною метою є досягнення цілей державної політики в межах ресурсних можливостей бюджету, спрямування коштів на заходи відповідно до їх пріоритетності та актуальності, а також з урахуванням ефективності використання та економії коштів за діючими бюджетними програмами або напрямками використання бюджетних коштів [6].

В Бюджетній декларації на 2022-2024 роки зазначено пріоритетність по наступним сферам державної політики:

- соціального захисту,
- у справах ветеранів,
- національної безпеки і оборони,
- освіти,
- науки,
- охорони здоров'я,
- молоді та спорту,
- культури та інформаційного простору,
- цифрової трансформації,
- дорожньо-транспортної інфраструктури,
- агропромислового комплексу,
- охорони навколишнього природного середовища,
- вугільної галузі,
- енергоефективності та енергозбереження,
- підтримки авіаційної та ракетно-космічної галузі,
- малого і середнього підприємництва,
- судової влади (верховенства права) [6].

Також зазначені пріоритети у здійсненні державних капітальних вкладень на розроблення та реалізацію державних інвестиційних проектів, проектах, що фінансуються країнами-партнерами, фінансуванні і борговій політиці та у взаємовідносинах державного бюджету з місцевими бюджетами.

Для прикладу, розглянемо цілі державної політики та пріоритети видатків у сфері національної безпеки і оборони, що є одним із найбільших в питомій вазі у держбюджеті поточного року.

Державна політика у сфері національної безпеки і оборони визначається Стратегією національної безпеки України, Стратегією воєнної безпеки України, Стратегією кібербезпеки України та інших документах з питань національної безпеки і оборони.

На виконання статті 35 Закону України «Про національну безпеку України» на період 2022-2024 роки для сектору безпеки і оборони передбачено спрямовувати ресурс на рівні не менше 5 відсотків від запланованого обсягу валового внутрішнього продукту, що складає на 2022 рік не менше 270 741,4 млн грн, 2023 рік – не менше 299 730 млн грн, 2024 рік – не менше 332 585 млн гривень [6].

Зазначені обсяги видатків будуть переглянуті під час підготовки проектів законів про Державний бюджет України на відповідний рік з урахуванням рішень Ради національної безпеки і оборони, воєнно-політичної обстановки та змін до податкового законодавства, які дадуть можливість збільшити надходження до державного бюджету.

Згідно з Бюджетною декларацією на 2022-2024 роки, у сфері національної безпеки і оборони передбачаються, зокрема, наступні напрями видатків:

- розвиток сектору безпеки і оборони з урахуванням вимог і стандартів НАТО;
- розвиток існуючих та формування нових спроможностей Збройних Сил України, інших органів сектору безпеки і оборони, які забезпечуватимуть відсіч збройної агресії проти України, протидію гібридним загрозам;

- підвищення рівня бойової готовності військ, оснащення його новітніми системами озброєнь;
- розвиток територіальної оборони, удосконалення її системи управління;
- оптимізація структури, чисельності та функцій Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних та інших державних органів сектору безпеки і оборони та інші [6].

Також, розглянемо пріоритети державної політики у сфері науки.

Згідно з Бюджетною декларацією на 2022-2024 роки будуть здійснюватись заходи щодо відновлення статусу вітчизняної науки як основного інструменту технологічного розвитку держави, створюватись нові системи управління і фінансування науки, зокрема шляхом:

поступового підвищення частки грантової підтримки наукових і науковотехнічних проектів;

проведення установами у галузі науки досліджень на конкурсній основі;

збільшення обсягу фінансової підтримки діяльності молодих вчених;

поглиблення співпраці України з європейським науковим простором;

забезпечення функціонування ефективної мережі наукових установ та закладів вищої освіти за показниками ефективності провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності [6].

Таким чином, розглянуті пріоритети будуть мати конкретний прояв у встановленні обсягів видатків за відповідними бюджетними програмами в законах про державний бюджет.

Таким чином, бюджетна декларація є одним з головних планових документів бюджету країни, яка ґрунтується на глобальному баченні економічного розвитку та містить цілі державної політики у відповідній сфері діяльності.

3.2 Пріоритети та особливості здійснення видатків Державного бюджету України в 2022 році

Розглянемо планування видатків Державного бюджету України на 2022 рік.

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» від 2 грудня 2021 року № 1928-IX (зі змінами і доповненнями) видатки Державного бюджету України передбачені у сумі 1793,5 млрд гривень [2].

Видатки на охорону здоров'я заплановані в сумі 195,9 млрд грн (на 34,6 млрд грн більше плану 2021 року), які включають в себе, зокрема, програму медичних гарантій в сумі 157,3 млрд грн; видатки на високоспеціалізовану меддопомогу та закупівлю ліків – 21,8 млрд грн; систему громадського здоров'я та вакцинацію від COVID-19 – 6,9 млрд грн; видатки на медичне обладнання – 2,6 млрд грн; видатки на підтримку регіональних заходів та закладів – 2,4 млрд гривень.

Видатки на освіту передбачені в розмірі 187,1 млрд грн (на 18,2 млрд більше плану 2021 року), в тому числі, зокрема, на виплату зарплати вчителів - 108,0 млрд грн, стипендії студентам – 4,5 млрд грн, видатки на здорове харчування та пожежну безпеку в школах - 3,0 млрд грн; обладнання для проекту «Нова Українська школа» - 1,0 млрд грн; підвищення кваліфікації вчителів проекту «Нова Українська школа» - 400 млн грн; фінансування навчально-практичних центрів професійної освіти – 250,0 млн гривень.

Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення передбачено в розмірі 320,1 млрд грн (на 7,3 млрд грн більше плану 2021 року), з яких, зокрема, видатки на виплату пенсій та соціальних допомог на суму 267,2 млрд грн, пільги та субсидії – 41,4 млрд грн, допомоги для чорнобильців та внутрішньо переміщених осіб – 5,9 млрд гривень.

Видатки на виплату пільг і субсидій на житлово-комунальні послуги в опалювальний сезон 2021/2022 років бюджет 2022 року передбачає на рівні 26,3 млрд гривень.

Видатки на підтримку ветеранів війни заплановано в сумі 13,9 млрд грн (на 6,1 млрд грн більше плану 2021 року), в тому числі отримання пільг на житлово-комунальні потреби ветеранів (інвалідів, учасники бойових дій, учасники війни і прирівняні до них особи) в сумі 6,2 млрд грн, видатки на щорічну разову грошову допомогу ветеранам війни в сумі 1,4 млрд гривень.

Видатки на культуру і мистецтво заплановані на рівні 13,7 млрд грн, що на 2,1 млрд грн більше плану 2021 року.

Видатки на фізичну культуру і спорт передбачені в сумі 12,72 млрд грн (на 5,72 млрд грн більше плану 2021 року), з яких 3,42 млрд передбачено спрямувати на проведення спортивних заходів; 1,5 млрд грн на участь збірної команди України у зимових Олімпійських та Паралімпійських іграх, літніх Дефлімпійських іграх; 437,5 млн грн на розвиток олімпійського, паралімпійського рухів; 267,4 млн грн на підтримку проекту «Активні парки – локації здорової України».

Одним з найважливіших є видатки на національну безпеку і оборону. В Державному бюджеті на 2022 рік заплановано видатків на цей напрямок 323,7 млрд грн (на 56,4 млрд грн більше плану 2021 року).

Крім того, передбачені видатки на розвиток дорожньої інфраструктури – 128,1 млрд грн, розвиток транспортної інфраструктури – 5,2 млрд грн, екологію – 11,4 млрд грн (на 683,0 млн грн більше плану 2021 року), розвиток агропромислового комплексу – 9,0 млрд грн (на 301,0 млн грн більше плану 2021 року), розвиток регіонів – 65,3 млрд грн (на 14,1 млрд грн більше плану 2021 року), науку – 14,3 млрд грн (на 2,1 млрд грн більше плану 2021 року), цифровізацію – 7,5 млрд грн, розвиток стратегічної промисловості – 4,8 млрд гривень [29].

Таким чином, в держбюджеті 2022 року, як і в попередніх періодах, найбільшу увагу у формуванні видатків зосереджено на питаннях соціального напрямку, охороні здоров'я, освіті, дорожній інфраструктурі, обороні, що визначає акцент на питаннях збереження та розвитку людського капіталу, покращення інфраструктури, зміцнення обороноздатності країни.

Проте, військове вторгнення 24 лютого 2022 року на територію нашої країни та розгортання бойових дій завдали серйозного удару українській економіці, що відобразилося на виконанні дохідної частини бюджету і, відповідно, видаткової.

Згідно з Указом Президента України від 24.02.2022 №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженим Законом України від 24.02.2022 №2102-ІХ, з 24.02.2022 в Україні введено воєнний стан.

В період дії воєнного стану видатки державного бюджету здійснюються з урахуванням особливостей, встановлених законодавством у цей період. Так, у відповідності до Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 №590, в першу чергу здійснюються видатки на національну безпеку та оборону, заходи правового режиму воєнного стану. До другої черги відносять захищені статті видатків бюджету (зокрема, на оплату праці працівників бюджетних установ, соціальне забезпечення, придбання медикаментів, оплату комунальних послуг та енергоносіїв, продуктів харчування) та інших, встановлених Кабінетом Міністрів України, першочергових виплат. Здійснення інших видатків, не віднесених до першочергових, передбачено у третю чергу [8].

Тобто, пріоритетом здійснення видатків поточного року є національна безпека і оборона та найнеобхідніші соціальні видатки, спрямовані на підтримку життєдіяльності населення.

Наприкінці травня поточного року зареєстровано законопроект, який вносить зміни до Закону про Державний бюджет та передбачає за рахунок додаткових зовнішніх запозичень збільшення видатків на національну безпеку та оборону в сумі 247769,9 млн грн, поповнення резервного фонду на 1500 млн гривень [5].

Цим документом передбачено збільшення видатків за бюджетною програмою «Надання допомоги в рамках Програми «єПідтримка» на здійснення виплат одноразової матеріальної допомоги та застрахованим особам у зв'язку з втратою частини заробітної плати (доходу), робота (економічна діяльність) яких

тимчасово зупинена внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні, які подали відповідну заявку протягом 26 – 31 березня 2022 року.

За бюджетною програмою «Надання щомісячної адресної допомоги внутрішньо переміщеним особам для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг» збільшено видатки на 12 536,7 млн грн, з метою забезпечення належної державної соціальної підтримки внутрішньо переміщеним особам [5].

За бюджетною програмою «Фінансове забезпечення виплати пенсій, надбавок та підвищень до пенсій, призначених за різними пенсійними програмами, та дефіциту коштів Пенсійного фонду» збільшено видатки на 20 063,1 млн грн, що дасть можливість забезпечити виплату пенсій і грошової допомоги вчасно та в повному обсязі [5].

Таким чином, в поточному році, в зв'язку з обставинами воєнного часу, в формуванні видатків Державного бюджету України значно зміщується акцент на підвищення належного фінансового забезпечення заходів, спрямованих на підвищення обороноздатності і безпеки держави, подолання наслідків, спричинених збройною агресією проти України. Головним пріоритетом здійснення видатків поточного року є національна безпека, оборона та соціальне забезпечення.

3.3 Стратегія цифрового розвитку системи управління державними фінансами на період до 2025 року

Підвищення ефективності витрачання державних коштів, підвищення прозорості та доступності інформації про бюджет, розширення можливостей для її аналізу – такі завдання в напрямку цифрового розвитку постають перед системою управління державними фінансовими ресурсами.

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17.11.2021 №1467-р схвалено Стратегію здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і

цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затверджено заходи з її реалізації [7].

Метою Стратегії є створення ефективної сучасної системи управління інформаційними технологіями для забезпечення цифрового розвитку системи управління державними фінансами .

Реалізацію Стратегії передбачено здійснити з 2021 по 2025 роки в три етапи. Стратегією затверджено шість стратегічних цілей, по кожній з яких визначені пріоритетні напрями та завдання. Такими стратегічними цілями є:

- 1) централізація управління інформаційних технологій, створення багатофункціональної автоматизованої системи, запровадження єдиних стандартів і правил;
- 2) впровадження електронних послуг, а саме запровадження обміну інформацією між учасниками бюджетного процесу без паперів та надання громадянам та бізнесу дистанційного доступу в системі управління державними фінансами;
- 3) розвиток інформаційно-телекомунікаційних систем виходячи із принципів публічності та прозорості використання бюджетних коштів;
- 4) повне виключення та протидія впливу людського фактору на автоматичну обробку інформації. Зазначене планується досягнути шляхом підвищення рівня автоматизації та недопущення втручання адміністраторів до первинних даних;
- 5) посилення кадрового ІТ потенціалу, його збереження, а саме заповнення висококваліфікованими працівниками підрозділів ІТ напрямку в бюджетних установах;
- 6) інформаційна безпека, забезпечення цілісності інформаційних ресурсів, захист інформації в Системі управління державними фінансами від кіберзагроз.

Реалізацію вказаних стратегічних цілей передбачено шляхом:

- запровадження єдиної системи управління інформаційними технологіями, яка буде побудована із використанням світових стандартів та практик;

- пріоритетного використання «хмарних» технологій;
- створення «хмари», яка буде включати в себе обчислювані потужності центральних органів виконавчої влади, які підпорядковані та координуються Міністерством фінансів України (зокрема, Державної митної служби України, Державної податкової служби України, Держаудитслужби та Держказначейства);
- створення резервного міжвідомчого сховища інформації.

Технічну реалізацію Стратегії здійснює Державна установа «Відкриті публічні фінанси», яка належить до сфери управління Міністерства фінансів України. Також ця установа визначена адміністратором інформаційних систем, баз даних, інформаційних ресурсів та реєстрів, всіх видів елементів ІТ інфраструктури та ресурсів.

Підсумовуючи викладене, цифровий розвиток та перехід на більш якісну систему управління державними фінансами, закріплені у вищерозглянутій Стратегії, мають на меті забезпечити максимальну ефективність та прозорість в системі управління державними фінансами.

ВИСНОВКИ

Як виходить із даного дослідження, видатки бюджету уособлюють розподіл фонду грошових коштів і його використання за цільовим призначенням.

Різноманітність видів видатків обумовлюється різними чинниками і залежить від адміністративно-територіального устрою держави, рівня його соціально-економічного розвитку, виконуваних функцій тощо. Вплив цих чинників на конкретному етапі розвитку країни визначає напрями витрачання бюджетних коштів і формує систему видатків.

Для проведення різних видів аналізу та порівняння показників видатків на загальнодержавному та міжнародному рівнях і на різних стадіях виконання бюджету запроваджена класифікація видатків. Бюджетним законодавством визначена програмна, економічна, функціональна та відомча класифікація видатків бюджету, яка дає змогу ідентифікувати видатки бюджету за різними ознаками.

Крім того, для обґрунтованого та раціонального здійснення видатків Бюджетним кодексом України передбачено чіткий розподіл видів видатків між державним та місцевими бюджетами, урегульовано переліки напрямків видатків, що здійснюються з бюджетів різних рівнів. З Державного бюджету України здійснюються видатки, направлені, насамперед, на забезпечення конституційного ладу, державної цілісності і суверенітету. З місцевих бюджетів здійснюються видатки, що мають місцевий характер, бюджетні програми і заходи місцевого значення.

Слід відмітити, що основними факторами, що впливають на обсяги та напрями формування видатків бюджетів всіх рівнів є наступні: макроекономічна ситуація, яка склалась в країні, бюджетна політика держави, основні напрями бюджетної політики, визначені на середньострокову перспективу, пріоритетні напрями бюджетних видатків, дослідження існуючих бюджетних програм та оцінка їх ефективності.

Основними плановими документами, які визначають пріоритети при формуванні видаткової частини державного бюджету є бюджетна декларація на

плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди та закони України про державний бюджет на відповідний рік.

Планування видатків державного бюджету на 2022 рік здійснювалось за пріоритетами, встановленими в Бюджетній декларації на 2022-2024 роки, в обсягах, що перевищували показники минулого року. Проте, запровадження військового стану відобразилося в тому числі і на пріоритетах в здійсненні видатків, в бюджетах з'явилися нові напрямки, направлені, наприклад, на заходи з роботи територіальної оборони або на здійснення виплат внутрішньо переміщеним особам. В умовах воєнного стану згідно бюджетного законодавства України першочергово видатки спрямовуються на національну безпеку і оборону, а також в соціальні сферу. Перелік таких видатків наведений в постанові Кабінету Міністрів України від 09.06.2021 №590.

В сучасному бюджетному процесі цифровізація державних видатків створює умови для оприлюднення максимального обсягу інформації про використання бюджетних коштів, що розкриває всі етапи їх проведення, від планування до оплати платіжних доручень за рахунок бюджетних коштів, що дає можливість широкому колу зацікавлених осіб здійснювати аналіз, контроль та запобігати неефективному використанню бюджетних коштів.

Цифровий розвиток системи управління в сфері державних видатків передбачає удосконалення та розвиток ІТ складової Міністерства фінансів України, а саме, об'єднання існуючих ІТ ресурсів та функцій установ, що входять до його складу, в єдину систему управління державними фінансами, надання доступу он-лайн послуг, що надаються в цій системі, автоматизацію всіх процесів, що надає можливість оперативно приймати управлінські рішення, забезпечувати відкритість і публічність використання бюджетних коштів.

Враховуючи викладене, зважаючи на роль і значення видатків бюджету, від якості та своєчасності процесу формування видаткової частини бюджету, визначення чітких пріоритетів та подальшого цифрового розвитку залежить збалансованість державних фінансів, рівень ефективності державного регулювання економічних процесів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» від 02.12.2021 №1928-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
3. Закон України «Про відкритість використання публічних коштів» від 11.02.2015 №183-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
4. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 №922-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
5. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" від 26.05.2022 №7413. URL: <https://itd.rada.gov.ua/> (дата звернення 01.06.2022)
6. Постанова Верховної Ради України «Про Бюджетну декларацію на 2022-2024 роки» від 15.07.2021 №1652-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
7. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження платну заходів щодо її реалізації» від 17.11.2021 №1467-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
8. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» від 09.06.2021 №590. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
9. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження складових Програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету» від 20.09.2107 №793. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)

10. Наказ Міністерства фінансів України «Про бюджетну класифікацію» від 14.01.2011 №11. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
11. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Інструкції щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету та Інструкції щодо застосування класифікації кредитування бюджету» від 12.03.2012 №333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
12. Наказ Міністерства фінансів України «Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів» від 26.08.2014 №836. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
13. Арістов Ю.Ю. Формування видатків бюджету як складова державної фінансової політики економічного розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 2.
14. Богдан Т. Бюджетні видатки 2021 року: злети і падіння. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/505515_byudzhetni_vidatki_2021_roku_zleti_i.html (дата звернення 25.05.2022)
15. Бліхар М., Гей К. Правові засади складання та розгляду бюджетної декларації. *Підприємницьке господарство і право*. 2021. №6.
16. Венцель В.Т. Бюджетна політика як інструмент реалізації соціальної функції держави. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. Том 31 (70). 2020. №4.
17. Дюк А.А. Формування системи видатків державного бюджету та їх оптимізація. *Ефективна економіка*. 2018. №3.
18. Казначейська система: підручник/ за наук. ред. д.е.н., проф. А.І. Крисоватого, д.е.н., проф. О.П. Кириленко, Т.Я. Слюз. Тернопіль: ЗУНУ, 2020.
19. Конєва І.І. Формування та використання місцевих бюджетів України в умовах децентралізації. *Економіка і суспільство*. 2018. №2.

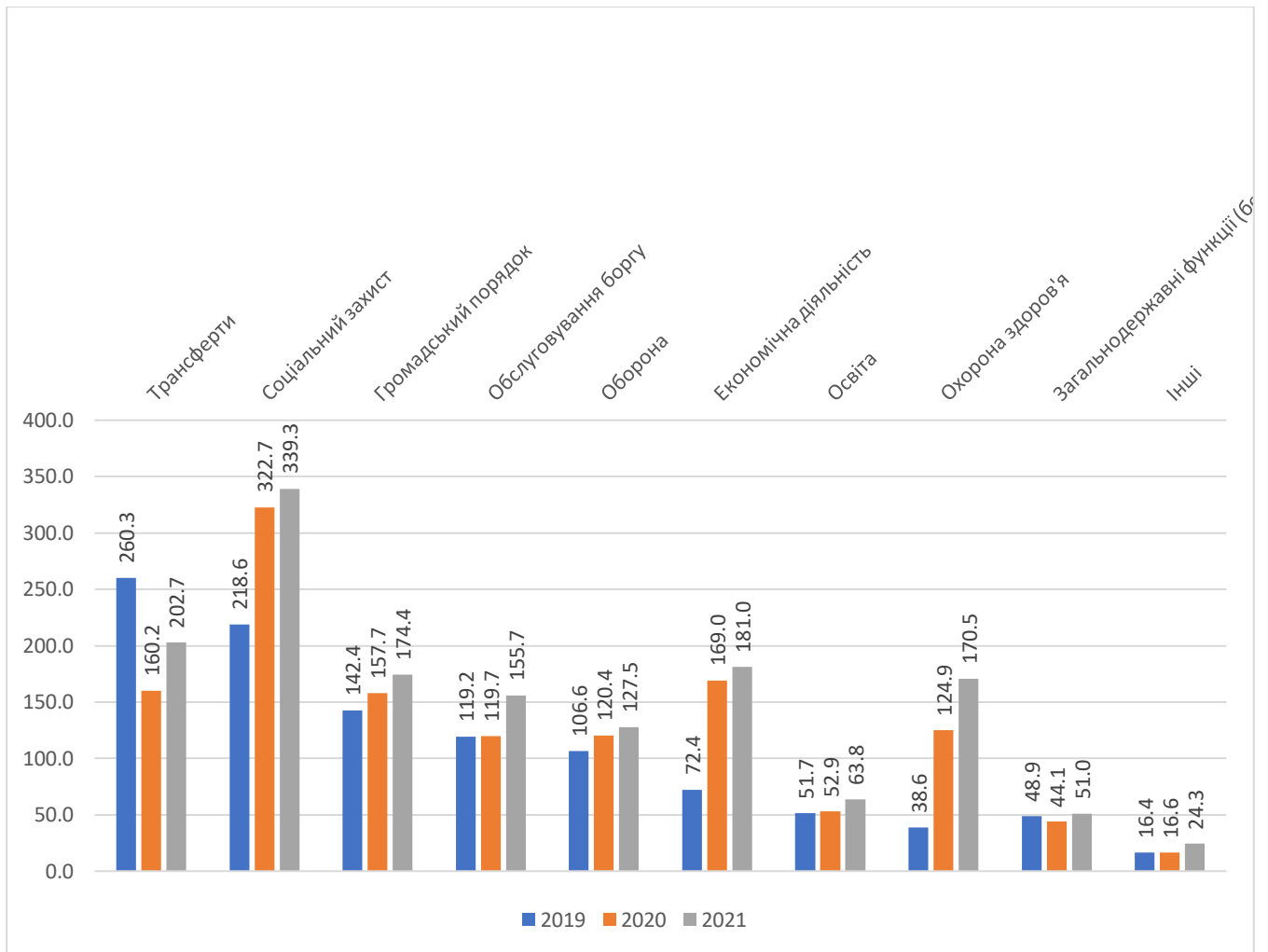
20. Коцюберенко Г.М., Щербатюк А.В. Практика та проблематика формування місцевих бюджетів (на прикладі обласного бюджету Одеської області). *Науковий вісник*. 2018. №1 (253).
21. Кужелєв М.О., Плахотнюк В.В. Формування місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації. *Економічний вісник університету: Збірник наукових праць учених та аспірантів*. 2018. Вип. 36/1.
22. Латковська Т.А., Гриб А.Д. Впровадження інформаційних технологій у фінансово-правову сферу та їх вплив на правову культуру. *Juris Europensis Scientia*. 2022. №1.
23. Миськів Г. Бюджетна система : теоретичні та практичні аспекти (у схемах і таблицях) : навчальний посібник. Львів : Растр-7, 2020.
24. Нечипоренко А.В., Качула А.Г. Бюджетна децентралізація в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Сер. «Економічні науки». 2018. № 29 (2).
25. Павлюк К.В., Шапоренко О.О. Підвищення ефективності видатків державного бюджету в умовах реформ. *Наукові праці НДФІ*. 2016. №4 (77).
26. Радіонов Ю.Д. Формування видатків бюджету. Київ. нац. торг.екон.ун-т, 2019.
27. Державна служба статистики України. Офіційний сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
28. Інформаційний портал Сумської міської ради. Офіційний сайт. URL: <https://smr.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
29. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. URL: <https://mof.gov.ua/> (дата звернення 25.05.2022)
30. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Офіційний сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/>

ДОДАТОК А
Структура видатків Державного бюджету України за 2019-2021 рік

	2019 рік, млрд грн	питома вага, %	2020 рік, млрд грн	темп росту		питома вага, %	2021 рік, млрд грн	темп росту		питома вага, %
				%	млрд грн			%	млрд грн	
ВИДАТКИ, всього	1075,1	100,0	1288,1	119,8	213,0	100,0	1490,3	115,7	202,2	100,0
Загальнодержавні функції (без обслуговування боргу)	48,9	4,6	44,1	90,2	-4,8	3,4	51,0	115,5	6,9	3,4
Обслуговування боргу та виплати за державними деривативами	119,2	11,1	119,7	100,4	0,5	9,3	155,7	130,0	35,9	10,4
Оборона	106,6	9,9	120,4	112,9	13,7	9,3	127,5	105,9	7,2	8,6
Громадський порядок, безпека та судова влада	142,4	13,2	157,7	110,7	15,3	12,2	174,4	110,6	16,7	11,7
Економічна діяльність	72,4	6,7	169,0	233,5	96,6	13,1	181,0	107,1	12,0	12,1
Охорона навколишнього природного середовища	6,3	0,6	6,6	105,1	0,3	0,5	8,2	123,6	1,56	0,6
Житлово-комунальне господарство	0,11	0,01	0,09	82,0	-0,02	0,007	0,16	185,3	0,08	0,011
Охорона здоров'я	38,6	3,6	124,9	323,9	86,4	9,7	170,5	136,5	45,6	11,4
Духовний та фізичний розвиток	10,0	0,9	9,8	98,6	-0,1	0,8	16,0	162,5	6,1	1,1
Освіта	51,7	4,8	52,9	102,3	1,2	4,1	63,8	120,8	11,0	4,3
Соціальний захист та соціальне забезпечення	218,6	20,3	322,7	147,6	104,1	25,1	339,3	105,1	16,6	22,8
Міжбюджетні і трансферти	260,3	24,2	160,2	61,5	-100,1	12,4	202,7	126,6	42,6	13,6

ДОДАТОК Б

Динаміка видатків Державного бюджету України за 2019-2021 рік

ДОДАТОК В

Структура видатків Сумської міської територіальної громади за 2019-2021 рік

	2019 рік, тис грн	питома вага, %	2020 рік, тис грн	темпи росту		питома вага, %	2021 рік, тис грн	темпи росту		питома вага, %
				%	тис грн			%	тис грн	
ВИДАТКИ, всього	2 866 492,0	100,0	2 593 817,4	90,5	-272 674,6	100,0	3 140 207,8	121,1	546 390,4	100,0
Державне управління	228 031,4	8,0	251 146,5	110,1	23 115,1	9,7	263873,5	105,1	12 727,0	8,4
Освіта	899 216,6	31,4	928 987,2	103,3	29 770,6	35,8	1205123,7	129,7	276 136,5	38,4
Охорона здоров'я	365 313,7	12,7	246 839,3	67,6	-118 474,4	9,5	203532,0	82,5	-43 307,3	6,5
Соціальний захист та соціальне забезпечення	607 963,5	21,2	104 020,4	17,1	-503 943,1	4,0	149798,2	144,0	45 777,8	4,8
Культура і мистецтво	65 443,2	2,3	72 732,7	111,1	7 289,5	2,8	37176,2	51,1	-35 556,5	1,2
Фізична культура і спорт	36 572,5	1,3	49 658,9	135,8	13 086,4	1,9	66520,0	134,0	16 861,1	2,1
Житлово-комунальне господарство	395 655,3	13,8	384 521,8	97,2	-11 133,5	14,8	607542,5	158,0	223 020,7	19,3
Сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство	685,6	0,02	665,0	97,0	-20,6	0,02	257,2	38,7	-407,8	0,008
Будівництво та регіональний розвиток	127 463,8	4,4	162 654,7	127,6	35 190,9	6,3	234410,3	144,1	71 755,6	7,5
Транспорт та транспортна інфраструктура, дорожнє господарство	59 225,8	2,1	169 818,1	286,7	110 592,3	6,5	76478,9	45,0	-93 339,2	2,4
Зв'язок, телекомунікації та інформатика	14 501,4	0,5	6 734,0	46,4	-7 767,4	0,3	8236,7	122,3	1 502,7	0,3
Інші програми та заходи, пов'язані з економічною діяльністю	49 724,2	1,7	64 997,6	130,7	15 273,4	2,5	73393,3	112,9	8 395,7	2,3
Реалізація програм допомоги і грантів Європейського союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	7 239,5	0,3	482,8	6,7	-6 756,7	0,02	587,2	121,6	104,4	0,02
Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру	4 121,6	0,1	5 443,7	132,1	1 322,1	0,2	4893,7	89,9	-550,0	0,2
Громадський порядок та безпека	819,8	0,03	615,4	75,1	-204,4	0,02	432,3	70,2	-183,1	0,01
Охорона навколишнього природного середовища	4 213,1	0,1	6 423,5	152,5	2 210,4	0,2	2657,2	41,4	-3 766,3	0,1
Засоби масової інформації	198,0	0,007	48,2	24,3	-149,8	0,002	78,7	163,2	30,5	0,003
Обслуговування місцевого боргу	103,0	0,004	62,8	61,0	-40,2	0,002	1066,9	1 698,8	1 004,1	0,03
Міжбюджетні трансферти			137 964,8		137 964,8	5,3	204149,4	148,0	66 184,6	6,5

ДОДАТОК Г

Динаміка видатків бюджету Сумської міської територіальної громади
за 2019-2021